

Висновки. Враховуючи вищевикладене, хотілось би виділити основні особливості розуміння делінквентної поведінки серед підлітків:

а) поняття «делінквентна поведінка» переважно стосується поведінки, що відхиляється від правових норм, та застосовується для визначення протиправної поведінки неповнолітніх з метою відокремлення їх від дорослих правопорушників, щодо яких можливо застосовувати категорії «кримінальна поведінка», «злочинна поведінка», «правопорушення» та ін.;

б) категорія «делінквентна поведінка» часто охоплює таку поведінку неповнолітніх, яку можна вважати протиправною, яка має зовнішні ознаки правопорушень, але за яку вони не завжди несуть юридичну відповідальність в силу того, що у них на наступив стан юридичної «дієздатності»;

в) делінквентна поведінка складається з делінквентних вчинків (актів), які завжди конкретизовані, тобто за зовнішніми ознаками вони схожі на конкретні правопорушення, що описані у законодавстві, а саме у Кримінальному кодексі України та Кодексі України про адміністративні правопорушення, з тією різницею, що ці поведінкові прояви здійснюються «недієздатними», у кримінальному сенсі – особами-неповнолітніми;

Аналіз результатів експериментальної роботи показав, що профілактика делінквентної поведінки підлітків повинна мати спрямованість на усунення причини, яка викликала таку поведінку. Доки не буде з'ясована причина, не можна виявити її наслідки.

Список використаних джерел

1. Амбрумова А. Г., жезлова Л. Я. Методические рекомендации по профилактике суицидальных действий в детском и подростковом возрасте. Москва, 1978.
2. Благута Р. І. Профілактика делінквентності неповнолітніх: психолого-правові аспекти : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. 176 с.
3. Ильин Е. П. Мотивация и мотив. Санкт-Петербург, 2000. 243 с.
4. Ковалев В. Психология личности. изд. 3-е, перераб. и доп. Москва : Просвещение, 1970. 391 с.
5. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков Львів, 1991.
6. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх (проблеми спільної роботи комісії у справах неповнолітніх та органів державної влади). Збірник науково-методичних статей. – Київ, 1994. 130 с.
7. Соціальна робота в Україні / за заг. ред.: І. Д. Звереві. Київ, 2003.
8. Чернобродов Е. Р. Делинквентное поведение несовершеннолетних: учеб. пособие по спецкурсу. Хабаровск : Дальневосточный юридический институт МВД России, 2007. 294 с.

УДК 159.923.5

Юрим Яна Олегівна

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті розглянуто основні теоретичні положення корекційної роботи з когнітивного розвитку молодших школярів. Закцентовано увагу на технології предметно-орієнтованого тренінгу з урахуванням особливостей навчальної дисципліни, її змісту й методів викладання. Обґрунтовано зміст корекційної роботи з урахуванням співвідношення інваріантного і варіативного у когнітивному розвитку.

Ключові слова: технології розвиваючого навчання, розвиваючі роботи, навчальний розвиток, серіація, предметно-орієнтований тренінг, когнітивний розвиток.

Постановка проблеми. Сучасна соціально-економічна ситуація характеризується стрімкістю змін, значними інформаційними потоками, наявністю віртуальної реальності, яка об'єднує континенти в єдиний інформаційний простір. За таких умов кожна особистість має бути здатною до ефективної самоорганізації власного життя, продуктивної професійної діяльності.

Проте донині залишаються нез'ясованими питання становлення і розвитку творчого мислення. У науці відсутні дані про динаміку становлення творчого мислення у дітей на ранніх етапах їхнього життя, що гальмує подальше розроблення проблеми його розвитку.

Старший дошкільний і молодший шкільний вік надзвичайно важливі у психічному розвитку особистості, оскільки саме в цей період здійснюється перехід до навчальної діяльності, її адаптація до нової соціальної ситуації розвитку.

Актуальність досліджуваної проблеми посилюється у зв'язку із введенням обов'язкової переддошкільної підготовки дітей з 5-річного віку. Особливий науковий інтерес становить перехідний період від дошкільного до молодшого шкільного віку, який у літературі позначається «кризою 6–7 років».

Встановлено, що означена проблематика вивчається переважно в рамках того чи іншого вікового періоду. Так, психологічним особливостям розвитку дошкільників присвячено праці Л.І.Божович, Г.С.Костюка, В.К.Котирло, С.Є.Кулачківської, О.І.Кульчицької, В.С.Мухіної, Т.О.Піроженко, Ю.О.Приходько та ін. З іншого боку проблематика молодшого шкільного віку пов'язана головним чином з вивченням психологічних процесів адаптації до шкільного навчання, формування навчальної діяльності, довільності поведінки, моральних якостей та ін. (Бех І.Д., Божович Л.І., Давидов В.В., Дусавицький О.К., Запорожець О.В., Костюк Г.С. й ін.). Водночас у сучасних психологічних дослідженнях залишається без належної уваги науковців проблема творчого мислення у перехідний період від старшого дошкільного до молодшого шкільного віку (Божович Л.І., Виготський Л.С., Поліщук В.М.).

Мета статті – дослідити особливості когнітивної сфери молодших школярів та шляхи корекції

Виклад основного матеріалу. Молодший шкільний вік є ключовим в оволодінні дитиною навчальною діяльністю. Саме в початковий період навчання у дітей закладається фундамент системи знань, які поповнюються в подальші роки, і одночасно формуються розумові і практичні операції, дії і навички, без яких неможливі подальші навчання та практична діяльність. Головною ланкою в процесі освоєння знань молодшими школярами є рівень розвитку їх пізнавальної сфери, і особливо таких психічних процесів як сприймання, увага, пам'ять, мислення.

Однією із основних проблем шкільного навчання, на думку А.Ф.Ануфрієва та С.Н.Костроміна, є ряд труднощів, що виникають у дітей в процесі оволодіння новими знаннями, основними психологічними причинами яких є недостатня розвиненість основних пізнавальних психічних процесів (довільної уваги, пам'яті, сприймання та мислення). За даними різних досліджень складнощі в навчанні відчувають від 15% до 40% дітей початкових класів загальноосвітніх шкіл. Причому, починаючи з кінця 60-х років і до сьогодні, кількість труднощів в навчанні школярів постійно росте. Цю ситуацію, при відсутності грубих порушень в психічному розвитку дитини, можна вирішити, надавши своєчасну і адекватну їй проблемам психологічну допомогу, зокрема шляхом діагностування та цілеспрямованого розвитку пізнавальної сфери молодших школярів.

Проте, не дивлячись на велику кількість досліджень з особливостей пізнавальної сфери молодших школярів, вказана проблема залишається актуальною, і особливо з практичної точки зору. Так, практика свідчить, що пріоритетною для психологів, які працюють в системі сучасної освіти, є проблема діагностики та розвитку пізнавальної сфери дітей, і особливо у початковій школі. Це підкреслює актуальність і практичну значущість обраної нами проблеми.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показує, що пізнавальна сфера – це складне за своїм змістом поняття, що є важливою характеристикою інтелектуального розвитку особистості. Переважна більшість авторів у її змісті виділяє такі пізнавальні психічні процеси, як відчуття, сприймання, пам'ять, увага, уява та мислення. Пізнавальна сфера особистості на кожному новому віковому відрізку має свої індивідуальні особливості, які пов'язані зі специфікою розвитку основних пізнавальних процесів на певному віковому етапі. Більшість вчених зазначає, що загальною особливістю молодшого шкільного віку є переважна нерозвиненість довільної сфери дитини, оскільки в неї ще недостатньо сформовані внутрішні засоби саморегуляції.

Отже, молодший шкільний вік – це період значних змін у пізнавальній сфері дитини, оскільки він є найбільш сприятливим для засвоєння нею попередньо здобутого досвіду та

подальшого психічного розвитку. Тому, слід не упустити можливості розвинути у дитини пізнавальні психічні процеси, від чого залежить легкість і ефективність процесу її навчання.

Основним напрямом роботи у вказаній програмі став розвиток таких пізнавальних процесів, як зорово-просторове сприймання, зорова та слухова пам'ять, довільна увага, словесно-логічне мислення.

Для активної реалізації розвивального впливу ми обрали переважно ігрову форму проведення занять, оскільки саме гра дає можливість здійснити більш глибоке проникнення в світ дитини та здійснити в ньому продуктивні перетворення. Діти даного віку, зазвичай, проявляють жвавий інтерес до ігрової форми діяльності та активно беруть в ній участь. Отже, в програмі використовувався розвивальний матеріал паралельно з елементами гри. Вправи були підібрані з урахуванням основних вікових особливостей пізнавальної сфери молодших школярів.

Висновки. Розглядаючи розвиток психічних пізнавальних процесів у молодшому шкільному віці, можна надати психологічну характеристику особливостям функціонування кожного когнітивного процесу. Відчуття в цьому віці тісно злито із сприйняттям. Дослідження показали, що з віком удосконалюється не стільки абсолютна і розрізняльна чутливість дітей, скільки вміння використати різноманітність відтінків кольорів і звуків, що сприймаються. Мислення розвивається в процесі гри, як і уява. Особливість здорової психіки дитини – пізнавальна активність. Допитливість дитини постійно направлена на пізнання навколишнього світу і побудову своєї картини миру. Дитина, граючи, експериментує, намагається встановити причинно-наслідкові зв'язки і залежність.

Список використаних джерел

1. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.]. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
2. Інтернет: <http://posnayko.com.ua/parents/helpful/igry-na-rozvytok-pamyati-37.html>
3. Коробко С. Особливості розвитку пам'яті учнів // Початкова школа. – 1999. – №2. – С.12-15.
4. Корчевська Н.Р. Психоемоційні особливості молодших школярів у процесі формування позитивних мотивів навчання // Тернопільський НПУ імені Володимира Гнатюка. – 2009 // <http://www.nbu.gov.ua>
5. Крутецкий В.А. Психология / В.А.Крутецкий. – М.: Просвещение, 1989. – 352 с.
6. Кулагина И.Ю. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека [Учебное пособие для студентов высших учебных заведений] / И.Ю. Кулагина, В.Н. Колоцкий. – М.: Сфера, 2001. – 464 с.
7. Маклаков А.Г. Психически познавательные процессы [Хрестоматия]. – СПб.: Питер, 2005. – 215 с.
8. Максименко С.Д. Загальна психологія [3 видання] / С.Д.Максименко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.

УДК 82.094

Ткемаладзе Зоя Павлівна

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

АРТ-ПЕДАГОГІКА В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

У статті розкривається специфіка арт-педагогіки, її особливості в структурі сучасної освіти. Відзначається її зв'язок з традиційними принципами педагогічної діяльності. Наголошується на тому, що вирішення названих проблем ускладнюється тим, що використання різноманітних видів мистецтв для створення синхронної поліфонічної системи арт-педагогічних художньо-естетичних ігрових вправ для дошкільнят з відхиленням в розвитку потребує від експериментаторів енциклопедичних знань в області не тільки мистецтва і культури, а й дидактики, психології мистецтва і методики їх інтерпретації пристосованих до поставлених перед собою дослідницьких завдань.

Ключові слова: педагогіка, арт-педагогіка, арт-терапія, освіта.

Про естетичний і духовно-моральний вплив різних видів мистецтва на розум, волю і почуття глядачів і слухачів з давніх часів говорили не тільки самі діячі мистецтва, а й педагоги, які бачили в мистецтві величезні пізнавальні і виховні можливості. Стародавні жителі нашої планети були переконані в дієвості створюваних людиною скельних зображень, ритуальних пісень і обрядових танців як щось самоочевидне. Так легенда про Орфея приписує йому